

УДК 655.24:811.161.2

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАЦІЯ

СКОРОБОГАТОВА Ольга

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди.
Харків, Україна

olya.skorobogatova@gmail.com

Надано результати дослідження сучасної української літератури. В ході дослідження виявлено особливості саме української літератури, її відмінності від інших кирилических літератур та шляхи її розвитку останніх років. На основі аналізу сучасних авторів виявлено основні риси в створенні літератури, переосмислення історичного здобутку, відтворення та трансформація історических форм літер в сучасному дизайні. Охарактеризовано вплив історических подій на розвиток літератури в сучасному шрифтовому дизайні.

Ключові слова: література, лєтеринг, каліграфія, шрифт, дизайн.

ВСТУП

Лєтеринг, або література – це єдині в своєму роді кілька букв, виготовлєних (намальованих, вирізаних) для однієї конкретної ситуації. Його головна відмінність від шрифту або каліграфії – акцент на графічну складову: унікальні форми, які поєднуються один з одним в конкретному слові або фразі [2]. Літературу широко використовують в різних сферах дизайну: логотипах, плакатах, книжкових обкладинках, дизайну упаковки, оздобленні інтер'єрів, дизайні одягу, сувєнірних та ювелірних виробах. Вона допомагає зробити унікальний дизайн та передати настрої через характер літер.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

В останні роки в Україні спостєрається зріст зацікавлєності до шрифтового дизайну на основі літератур, а співтовариства шрифтових дизайнерів та каліграфів розвиваються та поширюються з кожним днем. Зростає рівень вимог до якості виконання дизайну. Замовники почали усвідомлювати, що просто гарного дизайну недостатньо для того, щоб знайти свою нішу на ринку; вони хочуть унікального дизайну, що виражає суть бренду і відповідає характеру саме їх продукції, і в той же час своїм виглядом натякає на вітчизняне виробництво, індивідуальний підхід до клієнтів, крафтовість та зв'язок з традиціями. Дизайн з використанням літератури виділяється на фоні дизайну з готовими шрифтами, а завдяки комп'ютерним технологіям та моді на ручну роботу якісного дизайну з літературами стає все більше. Також зростає зацікавлєність в цій темі з боку самих дизайнерів та студентів, пов'язаний з попитом на унікальний дизайн, поширюються колаборації відомих шрифтових дизайнерів з вітчизняними виробниками та великими іноземними брендами.

Метою роботи є виявлення сучасних тенденцій у літерації та каліграфії, вплив та взаємозв'язок історичних шрифтових творів минулого на сучасний вигляд літер.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Почнемо з визначення самого поняття «літерація», або «летеринг». Само слово вийшло з англійської, «lettering» – це загальний термін, що охоплює мистецтво малювання літер, а не просто їх написання. Летеринг вважається видом мистецтва, коли кожна літера в фразі або цитаті виступає в якості ілюстрації. Кожна літера створена з увагою до деталей і виконує унікальну роль у композиції. Летеринг створюється як зображення, з літерами, які призначені для використання в унікальній конфігурації [4]. В сучасному українському середовищі шрифтових дизайнерів надають перевагу саме терміну «літерація», як розмовній натуралізації закордонного терміну, тож я буду використовувати його. Також в радянській традиції використовували термін «рисований шрифт». Літери можуть бути не тільки намальовані, але й вирізані, виліплені, зроблені з незвичних матеріалів та сфотографовані, тощо. Мальована літерація може бути виконана за допомогою пензлів, маркерів, лінерів, олівців, крейди та інших матеріалів, виконана на папері, стіні чи тканині. Цифрову літерацію як правило спочатку виконують на папері, потім сканують і доробляють в графічних програмах, і така літерація може бути і як відтворення мальованих форм, і на межі з типографікою [1].

Є декілька факторів, які впливають на сплеск інтересу до летерингу. Останніми роками в усьому світі з'явилась мода на продукцію, створену руками, бо в еру комп'ютерних технологій унікальність та майстерність набуває цінності. З іншого боку, комп'ютерні програми дали нові можливості роботи з літерами. В умовах глобалізації світові тенденції більше впливають на нашу культуру, завдяки інтернету люди можуть не виходячи з дому знати все, що відбувається в світі дизайну, побачити роботи провідних майстрів в галузі, послухати лекції та прийняти участь в освітніх програмах та майстер-класах. В ситуації пандемії це стало ще більш актуально, тож не має значення, де ти знаходишся територіально. Також з'явилась велика кількість нових художніх матеріалів для літерації. Якщо раніше літерація була виключно роботою професіональних художників та дизайнерів, зараз велика кількість непрофесіоналів цікавляться цією темою та прагнуть опанувати навичками летерингу та каліграфії. Летеринг може бути як і чистим мистецтвом, так і застосовуватись як художній засіб у дизайні. В першому випадку створюють напис з цитатою улюбленої книги чи пісні, афоризмом, вітальні листівки чи беруть участь у шрифтових конкурсах. В другому випадку його застосовують при розробці логотипів, декоративних написів, створенні меню для ресторанів, дизайні одягу, розписі інтер'єрів, тощо [3].

Тимчасом як загалом зростає інтерес та попит до літерації, як галузі дизайну, в середовищі професіоналів все більше повертаються до витоків національних форм літер. За радянських часів мальований шрифт використовували здебільше в книжній графіці та плакатах. За часів незалежності України зростає обсяг зовнішньої реклами та брендингу,

відповідно зростає і галузь застосування літерації. Важливу роль в українському шрифтовому дизайні відіграли події 2014 року та війна з Росією.

Підвищився рівень національної свідомості, виникло усвідомлення форми літер як історичної спадщини. Провідні дизайнери часто створюють шрифти та літерації на основі українських історичних форм, скоропису, уставу, напівуставу, старослов'янської в'язі. Форми літер переосмислюються, створюються шрифти та літерації на основі почерків українських діячів культури, таких як Тарас Шевченко, Григорій Сковорода, Леся Українка та інші; українських шрифтових художників, таких як Георгій Нарбут, Яків Гніздовський, Володимир Юрчишин, Василь Кричевський, Роберт Лісовський тощо.

Серед сучасних вітчизняних дизайнерів варто відмітити роботи наступних дизайнерів (рис. 1–9).

Рис. 1. Вікторія та Віталіна Лопухіни

Рис. 2. Олексій Чекаль

Рис. 3. Катерина Яцушек

Рис. 4. Ольга Протасова

Рис. 5. Василь Чебаник

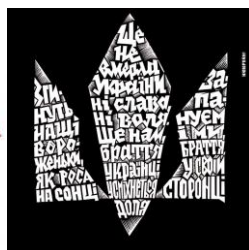

Рис. 6. Кирило Ткачов

Рис. 7. Євген Спіжовий

Рис. 8. Наталя Ком'яхова

Рис. 9. Богдан Гдаль

ВИСНОВКИ

Визначено галузь використання літерації в сучасному дизайні та мистецтві. Досліджено вплив історичних та культурних чинників на розвиток сучасної української літерації та фактори, що вплинули на популярність цього художнього засобу в дизайні. Розглянуто провідних дизайнерів та каліграфів, що працюють з лєтерингом, та галузь його застосування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дудник І. Що таке Calligraphy, Typography, Lettering. URL: <http://cyreading.blogspot.com/2016/12/calligraphy-typography-lettering.html>
2. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. Грамота. Київ 2007. 208 с.
3. Іваненко Т. Шрифтовий Дизайн. Основи. Харків. ХДАДМ. 2019. 143 с.
4. Іваненко Т. О. Лєтеринг у сучасному просторі візуальної культури. *Всеукраїнська науково-практична конференція за підсумками роботи у 2012/2013 н.р.*, 14–19 травня 2013 р. Збірник матеріалів. Харків. 2013. С. 61–62.

SKOROVONATOVA O. MODERN UKRAINIAN LETTERING

The paper presents the results of the study of modern Ukrainian lettering. The goal was to identify modern trends in lettering and calligraphy, to study the influence and interconnection of historical type forms of the past on a modern appearance of letters. During the study, the peculiarities of Ukrainian letterforms and ways of its development are revealed. Based on the analysis of modern authors, basic features are found in creating lettering, rethinking historical gain, reproduction and transformation of historical forms of letters in modern design. The influence of historical events on the development of lettering in modern fonts design is characterized.

Key words: *lettering, calligraphy, font, design, type.*